

**POLITIKA OTVORENE ZNANOSTI
ZDRAVSTVENOG VELEUČILIŠTA**

Na temelju članka 82. Statuta Zdravstvenog veleučilišta od 25. svibnja 2023. godine, Vijeće Zdravstvenog veleučilišta na svojoj 11. elektroničkoj sjednici održanoj od 2. do 3. rujna 2025. godine donosi

Politiku otvorene znanosti Zdravstvenog veleučilišta

Zdravstveno veleučilište u Zagrebu prilikom definiranja politike otvorene znanosti polazi od politike i načela koja je utvrdila Europska unija (Politike otvorene znanosti EU, Zaključak Vijeća EU o visokokvalitetnom, transparentnom, otvorenom pouzdanom i jednakopravnom znanstvenom izdavaštvu, 2023. i Zaključak Vijeća EU o procjeni istraživanja i implementaciji otvorene znanosti, 2022.), međunarodnih organizacija kao što su Preporuke UNESCO-a o otvorenoj znanosti, Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN 115/2022) i Hrvatskog plana za otvorenu znanost.

Otvorena znanost je poimanje znanosti koje podrazumijeva da je cjelokupni istraživački proces transparentan i otvoren za sudjelovanje, suradnju i doprinos svih zainteresiranih dionika. Pri tome se istraživački rezultati, metode, svi prikupljeni i obrađeni podaci te ostali elementi istraživačkoga procesa, kao i publikacije proizašle iz istraživanja, slobodno dijele i dostupni su pod uvjetima koji dopuštaju njihovu ponovnu upotrebu, daljnje dijeljenje, kao i ponovljivost i provjerljivost samoga istraživanja.

Otvorena znanost obuhvaća sve znanstvene discipline te sve aspekte znanstvene prakse, a temelji se na otvorenim podacima, informacijama i znanju, otvorenim istraživačkim infrastrukturama, otvorenoj znanstvenoj komunikaciji, znanstvenoj čestitosti, transparentnim sustavima vrjednovanja i nagrađivanja, otvorenosti prema angažmanu većine društvenih aktera i otvorenom dijalogu s drugim sustavima znanja izvan sustava znanosti.

Sukladno *Hrvatskom planu za otvorenu znanost* osim otvorenog pristupa znanstvenim informacijama i publikacijama, Zdravstveno veleučilište prepoznaje važnost i drugih područja otvorene znanosti kao što je mogućnost slobodnog pristupa i ponovne upotrebe istraživačkih podataka, otvorenost istraživačkog procesa, otvoreni recenzijski postupci, inzistiranje na odgovornosti i etičnosti istraživanja i objavljivanja, znanstvena čestitost istraživača, zadržavanje autorskih prava u mjeri koja će omogućiti otvoreni pristup (*Open Access* – OA) i ponovnu uporabu bez vremenske odgode, stvaranje i korištenje otvorenih obrazovnih sadržaja čime se unapređuju mogućnosti stjecanja novih znanja koja time postaju brže i jednostavnije dostupna širokom krugu korisnika.

Politika otvorene znanosti Zdravstvenog veleučilišta doprinosi sljedećim ciljevima Hrvatskog plana za otvorenu znanost:

- unaprijediti u akademskoj i znanstvenoj zajednici razumijevanje značenja, primjene, koncepcije i prednosti otvorene znanosti
- promovirati osnovne vrijednosti i načela otvorene znanosti kao što su odgovornost, znanstvena čestitost, kvaliteta, transparentnost, reproducibilnost istraživanja, suradnja, jednakost, uključivost, raznolikost, fleksibilnost, održivost i sl.

- poticati i osigurati otvoreni pristup publikacijama i svim ostalim rezultatima nastalim u različitim fazama istraživanja, posebno onima financiranim javnim sredstvima
- poticati i osigurati sustavno upravljanje istraživačkim podacima sukladno načelima FAIR (*Findable, Accessible, Interoperable and Reusable*) i CARE (*Collective benefit, Authority to control, Responsibility, Ethics*)
- osigurati da istraživači i nastavnici imaju potrebne kompetencije i vještine za primjenu praksi otvorene znanosti.

Zdravstveno Veleučilište nastoji ostvariti sljedeće ciljeve:

- Omogućiti slobodan pristup publikacijama, podacima i alatima kako bi se povećala vidljivost i utjecaj znanstvenog/stručnog rada.
- Unaprijediti kvalitetu istraživačkog rada poticanjem uporabe otvorenih alata, standarda i metoda koje omogućavaju transparentnije i ponovljive znanstvene procese.
- Promicati interdisciplinarnu suradnju razvijanjem projekata koji povezuju različite znanstvene discipline te povećati sudjelovanje u međunarodnim inicijativama otvorene znanosti.
- Poticati inovacije omogućujući slobodno dijeljenje znanstvenih saznanja i rezultata kako bi se ubrzala primjena istraživanja u praksi i razvoj inovacija
- Osigurati edukaciju i podršku provođenjem programa edukacija i osposobljavanja za nastavno, nenastavno osoblje i studente u području otvorene znanosti.

U skladu s vrijednostima i ciljevima politike otvorene znanosti Europske unije Zdravstveno veleučilišne potiče:

- Autore na pridržavanje FAIR načela otvorenosti podataka i sukladno tome pohranjivanje u institucijski repozitorij, nacionalne repozitorije kao što su HRČAK, DABAR, PUH, CroRIS ili neki drugi repozitorij usklađen s FAIR načelima:
 - radova objavljenih u časopisima
 - radova u zbornicima znanstvenih i stručnih skupova
 - knjiga i poglavlja u knjigama
 - udžbenika
 - završnih, diplomskih i doktorskih radova
 - istraživačkih podataka
 - obrazovnih sadržaja
 - ostalih materijala vezanih za istraživanje i obrazovni proces
- Pohranjivanje navedenih materijala što je ranije moguće i otvorenog pristupa koliko je to moguće (sukladno principu Europske komisije o otvorenoj znanosti “as open as possible, as closed as necessary” – otvoreno koliko je moguće, zatvoreno koliko je potrebno). Otvorenost podataka može se ostvariti kroz zeleni, zlatni i dijamantni put otvorenog pristupa.
- Autore, kad god je to moguće, na zadržavanje autorskih prava nad autorskim djelima i ustupanje izdavačima samo onih prava potrebnih za objavljivanje te korištenje CC (Creative Commons) licencija odabirući što manje restriktivnu licenciju.
- U skladu s politikama nakladnika i načinu objave publikacija, u repozitorij se pohranjuje cjeloviti tekst objavljene ili prihvaćene verzije publikacije.

- U slučaju da iz opravdanih razloga neki materijali ne mogu biti javno dostupni, objavljuju se u otvorenom pristupu nakon isteka razdoblja za embargo ako on postoji, a u slučaju trajnog zatvorenog pristupa otvoreno su dostupni metapodaci.

Svi dionici znanstvene i nastavne djelatnosti Zdravstvenog veleučilišta odgovorni su za:

1. Upravljanje publikacijama, podacima i obrazovnim sadržajima te njihovo pohranjivanje u repozitoriju u skladu s FAIR principima.
2. Odabir odgovarajuće CC licencije sukladno pravilima otvorenog pristupa znanosti.
3. Obvezu navođenja pripadnosti (afiliacije) Veleučilištu.

Zdravstveno veleučilište promovira otvorenu znanost kroz edukacijske aktivnosti usmjerene na stjecanje vještina za rad u otvorenom pristupu, podizanje svijesti o važnosti otvorene znanosti, upravljanje istraživačkim podacima i njihovoj pohrani.

Provedbu Politike otvorene znanosti Zdravstveno veleučilište pratiti će kroz izvještaje i analize, periodično će revidirati politiku kako bi se uskladila s razvojem u području otvorene znanosti i osigurati mehanizme povratnih informacija od istraživača i drugih dionika.

Zagreb, 3. rujna 2025.

v.d. Dekan

Prof. dr. sc. Igor Filipčić, prof.struč.stud.

Stuliger

Klasa	003-05/25-02/05
Ur. Broj	251-379-9-25-01
Datum	3. rujna 2025.
Verzija dokumenta	1
Dokument pripremio	Uprava Zdravstvenog veleučilišta
Dokument odobrio	v.d. Dekan, Prof. dr. sc. Igor Filipčić, prof.struč.stud.
Dokument usvojio	Vijeće Zdravstvenog veleučilišta
Broj stranica	6
Prethodni dokument	Prva verzija dokumenta

RJEČNIK POJMOVA

Pojmovi su preuzeti iz Rječnika pojmova Hrvatskog plana za otvorenu znanost

Financiranje javnim sredstvima podrazumijeva financiranje redovne djelatnosti znanstvenih ustanova te financiranje programa i projekata u području znanosti i visokog obrazovanja Republike Hrvatske iz javnih izvora. Pod javnim izvorima podrazumijevaju se sredstva državnog proračuna te sredstva proračuna županija, gradova i općina, kao i sredstva javnih fondova i prihoda javnih trgovačkih društava i drugih javnih institucija, fondova Europske unije i inozemnih javnih izvora. Smatra se da je neka djelatnost financirana javnim sredstvima kad je njima financirana u potpunosti ili samo dijelom.

Hrvatski oblak za otvorenu znanost (HR-OOZ) je organizacijsko i tehnološko okruženje koje potiče i omogućava otvorenu znanost pružajući hrvatskim istraživačima, inovatorima, organizacijama i građanima pouzdano, integrirano i otvoreno multidisciplinarno okruženje za objavu, pronalaženje te ponovno korištenje usluga i resursa za istraživanje, inovaciju i obrazovanje.

Istraživačke infrastrukture su sustavi, postrojenja, uređaji i resursi, uključujući informacije i podatke (i njihove zbirke), potrebni za provedbu znanstvenoistraživačkog rada i pospješivanje inovacija. U istraživačke infrastrukture ubrajamo i različite usluge te socijalne i komunikacijske mreže potrebne istraživačima u procesu istraživanja i komuniciranja rezultata.

Istraživački podaci uključuju statistike, rezultate eksperimenata, anketa, mjerenja i terenskih opažanja, snimke intervjua i druge vrste snimki i slika te ostalu digitalnu ili materijalnu građu nastalu ili prikupljenu tijekom znanstvenih istraživanja. Pojam obuhvaća i metapodatke, specifikacije i ostale popratne digitalne objekte.

Istraživački softver uključuje datoteke s izvornim kôdom, algoritme, skripte, računalne postupke i izvršne datoteke stvorene tijekom istraživačkog procesa ili u istraživačke svrhe. Softverske komponente (npr. operativni sustavi, paketi ili skripte) koje se koriste u istraživanjima, ali nisu stvorene tijekom ili u jasne istraživačke svrhe, ne bi se trebale smatrati istraživačkim softverom, već softverom korištenim u istraživanju.

Ocjenski radovi su autorska djela čijim se pisanjem i obranom završava studiranje i stječu akademski nazivi i titule. Obuhvaćaju završne, diplomske, specijalističke i doktorske radove odnosno disertacije.

Odgovorna znanost i inovacije (Responsible Research and Innovation – RRI) širok je pojam koji povezuje različite aspekte povezanosti znanosti i društva: javni angažman, otvoreni pristup, ravnopravnost, obrazovanje za znanost, etičnost i upravljanje te pretpostavlja uključivanje društva u znanost i inovacije kako bi se njihovi ishodi uskladili s društvenim vrijednostima. RRI podrazumijeva uključivanje svih dionika (od pojedinaca znanstvenika i inovatora do ustanova i vlada) kroz uključive i sudioničke postupke u svim etapama istraživačkog procesa i na svim razinama upravljanja (od postavljanja ciljeva do implementacije i evaluacije). Takav pristup znanosti omogućuje rješavanje društvenih izazova i usklađivanje s vrijednostima, potrebama i očekivanjima šire javnosti.

Otvorena infrastruktura je infrastruktura koja podržava provođenje otvorene znanosti, uključujući prikupljanje i obradu FAIR podataka, a obavezno ju karakteriziraju transparentnost pravila i uvjeta uporabe i mogućnost pristupa i uporabe sukladno tako objavljenim pravilima,

održivost i stabilnost rada, interoperabilnost s drugim infrastrukturama, sustavima i alatima, kao i uključenost svih dionika, posebno istraživača, u upravljanje infrastrukturom.

Otvorena znanost je poimanje znanosti koje podrazumijeva da je cijeli istraživački proces transparentan i otvoren za sudjelovanje, suradnju i doprinos svih zainteresiranih dionika, pri čemu se istraživački rezultati, metode, svi prikupljeni i obrađeni podaci i ostali elementi istraživačkog procesa, kao i publikacije proizašle iz istraživanja, slobodno dijele i dostupni su pod uvjetima koji dopuštaju njihovu ponovnu upotrebu, daljnje dijeljenje, kao i reproducibilnost samog istraživanja.

Otvorena znanost obuhvaća aktivnosti i istraživačke prakse kojima je cilj učiniti znanstvene spoznaje, rezultate i informacije otvoreno dostupnima svima za daljnju uporabu, poticati suradnju i dijeljenje informacija u znanosti, a sve s ciljem unapređenja znanosti i ubrzavanja napretka društva u cjelini. Otvorena znanost obuhvaća sve znanstvene discipline i sve aspekte znanstvene prakse, a temelji se na otvorenim podacima, informacijama i znanju, otvorenim istraživačkim infrastrukturama, otvorenoj znanstvenoj komunikaciji, znanstvenoj čestitosti, novim sustavima vrednovanja i nagrađivanja, otvorenosti prema angažmanu većine društvenih aktera i na otvorenom dijalogu s drugim sustavima znanja izvan sustava znanosti.

Otvoreni obrazovni sadržaji uključuju sadržaje, alate i postupke za učenje, podučavanje i istraživanje koji se mogu u cijelosti koristiti, dijeliti i prerađivati u mrežnoj okolini bez pravnih, tehničkih i financijskih zapreka. U pravilu dopuštenje za dijeljenje, korištenje i prerađivanje daje se korištenjem otvorenih licencija (poput CC licencija).

Otvoreni pristup (Open Access – OA) je slobodan, besplatan i neometan mrežni pristup digitalnim znanstvenim informacijama koji omogućava čitanje, pohranjivanje, distribuciju, pretraživanje, dohvaćanje, indeksiranje i/ili drugo zakonito korištenje. Slobodan u ovom kontekstu znači trajno slobodan od bilo kakvih ograničenja i postavljanja uvjeta za pristup i korištenje. U svrhu slobodnog korištenja informacija nužno je jamčiti anonimnost korisnicima informacija.

Podatkovna infrastruktura je skup sustava, usluga i alata, kao i povezanih sustava potpore, te politika i pravila. Dakle, sloj e-infrastrukture, koji promovira i omogućuje učinkovito upravljanje podacima i informacijama, što uključuje mogućnost prikupljanja, pohrane, održavanja, objave i dijeljenja te ponovne uporabe podataka i informacija.

Publikacija u ovom kontekstu podrazumijeva monografije, zbornike radova, znanstvene časopise, kao i sve vrste znanstvenih, stručnih i popularnoznanstvenih radova objavljenih u časopisima, zbornicima, monografijama, na mrežnim platformama za objavljivanje ili objavljene na neki drugi način.

Repozitorij su digitalni informacijski sustavi koji prihvaćaju, pohranjuju, upravljaju, dugoročno čuvaju i omogućuju pristup digitalnim sadržajima.

Trajni identifikatori (Persistent Identifier – PID) su dugotrajne poveznice na dokument, datoteku, mrežnu stranicu ili drugi objekt. Pojam se u pravilu koristi u kontekstu digitalnih objekata dostupnih putem interneta. Takav identifikator nije samo trajan, već je i izvršiv, odnosno djeluje kao mrežna poveznica. Važan aspekt trajnih identifikatora su usluge i infrastrukture potrebne za njihovo održavanje jer njihova trajnost ovisi o sustavima ili ustanovama posvećenim njihovu razrješavanju.